HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת. לע"פ שאם חל להיות בשבת לא יאכל בשר ולא ישתה יין[ה] עכשיו שהוא שבת לכל הדברים: **בשעתו.** שהיתה שעתו עומדת לו במלכותו דמלך והדיוט הוה[ט]: **מגולגלת.** לוניה בלה: **להרהור הלב.** שלין משלימין בה ערביות[ו]: **אמר רבי יוסי.** שמתחילה מעניתו מבעוד יום: **ואם התחילו.** שהתחילו להתענות כ' או ל' יום וגכנסו בהן ימי תענוכה או רמ"ח מדם: **אין משלימין.** תעניח בתנוכה ורמ"ח מדם להתענות כל היום: **וכן בשעה שאב שחל בע"ש.** נמי אין משלימין: **נבטל מפ דבריו.** ולומר משלימין: **חזי לגבי דשבר ריפא גופא חזי.** רופא לני בדין ובדא שלריכין לנו להלך לחר דברי הרופאים: **ולא היה אדם בו.** לחמת אין משלימין: **בדורו של רבי יוסי.** להוה בתר הכי שבקוה לדר"ג וקבעו הלכה כרבי יוסי דמותר: **מבני סנאב בן בנימין.** משפחה היה משבט בנימין שנפל להן גורל לקרבן עלים בי' באב בימי עזרא ויו"ט היה להם לעולם כדתנן בפרק בתרא דתענית [כו.]: **נאחר השבת.** שהוא עשרה באב והוי יו"ט שלנו: **טעמא דיו"ט.** הא בשאר ט' באב היו משלימין אע"פ שכל ט' באב הוי ערב יו"ט שלסה ורבי אלעזר בר' לדוק בדורו של רבן גמליאל הוה כדתניא בגילה (דף כג:) ג"ר אלעזר בר' לדוק פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא שחל להיות בע"ש ותניא לאחר פטירתו של (רשב"ג) נבנם ר' יהושע להפר את דבריו עמד רבי יוחנן בן נורי על הגליון ואמר חזי אנא דבתר ריש גופא אזיל כל ימיו של רבן גמליאל קבענו הלכה כמותו עכשיו אתה מבקש לבטל דבריו יהושע אין שומעין לך שכבר נקבעה הלכה בר"ג ולא היה אדם שערער בדבר כלום בדורו של רבן גמליאל עבוד כר"ג בדורו של רבי יוסי עבוד כרבי יוסי ובדורו של ר"ג עבוד כר"ג והתניא א"ר אלעזר (בן) צדוק אני (הייתי) מבני סנאב בן בנימין פעם אחת חל תשעה באב להיות בשבת ודחינוהו לאחר השבת והתענינו בו ולא השלמנוהו מפני שיו"ט שלנו היה טעמא דיו"ט הא ערב יו"ט משלימין אמר רבינא שאני יו"ט של דבריהם מתוך שמתענין בו שעות משלימין בו ערביות שבת הואיל ואין מתענין בה שעות אין משלימין בה ערביות[ו] אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתא אמר ליה אבוי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן אין גוזרין תענית על הצבור בראשי חדשים וכו' ואמרינן עלה[ז] אמר רב יהודה אמר רב זו דברי רבי מאיר שאמר משום רבן גמליאל אבל חכמים אומרים מתענה ומשלים מאי לאו אכולהו לא אחנוכה ופורים הכי נמי מסתברא דאי

[ביצה מגולגלת. בפ' ר"ח קבלה בידינו כי ר' עקיבא אומה שהם מסוכן היה והציעו לר"ע הרופאים לגמע בילה מגולגלת בתמרים היום וכו' יהודה לא דקדק לפיכך ממך על מה שהיה ולא ידע העיקר על מה עשה כך ותמוה להאי שהם מלייה מלויה לפיכך חל תשעה באב להיות בשבת ותקנו בערב שבת ותקנו חב ובפ' ר"ה בשבת. תוס' שאנ"ן]: **אי אתם מודים בתשעה באב.** ות"ת והא אמר שמואל בפרק מקום שנהגו (פסחים דף נד:) **תשעה באב** בין השמשות שלו מותר וי"ל דמ"מ מתחיל מבעוד יום לפי שאי אפשר לכוין תחילת הלילה ועוד דר' יוסי סבירא ליה[ט] בין השמשות כהרף עין ואין אדם יכול לעמוד עליו ואין לפרש דהכי קאמר להיכא דהפסיק הסעודה שלו לחוד כמו קבלת תעניח בשבת דהא לא מני קבלת תעניח בשבת עליה ועוד דאמרינן לקמיה דיוה"כ דמוספת שלו לחוליימת שרי לאכול[י] ופ"פ שבבר באב בני פרעוש בן יהודה. בשבעה בו בני רכב בן בנימין. והיה יום ר' של חודש אב יום טוב שלהן שמביאין בו קרבן עצים ולפיכך לא השלימו בו התענית. אמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתא אמר ליה אביי את אמרתה ניהלן. כבר פירש' טיבן של דברים לשעבר.

סליק בכל מערבין:

רבינו חננאל

והא דתניא תשעה באב שחל להיות בערב שבת היה והביאו לפני ר' עקיבא ביצה מגולגלת בלא מלח וגמאה כרי. קבלה בידינו כי ר' עקיבא באותה שעה מסוכן היה, והביאו לפני ר' עקיבא הרופאים לגמוע ביצה מגולגלת בלא מלח באחרית היום. ור' יהודה לא דיקדק לפיכך סמך על מה שראה ולא ידע העיקר מפני מה עשה כך. ופסח דההיא שתא יום חמישי היה, ותמוה דההיא שתא מילויי מילויה, לפיכך חל תשעה באב להיות בערב שבת, וחיסרו אב. ובאותה (השעה) [השנה בא] ראש השנה להיות בשבת. וכבר פירשנוהו ביאור זה יפה במס' תענית. והא דאמרי בדורו של [ר'] גמל' עבוד כרבן גמל'. ואקשינן והתניא א"ר אלעזר ב"ר צדוק אני הייתי מבני סנאב בן בנימין כר'. ואסיקנא טעמא דיום טוב שלנו, ומפני כך לא השלמנו. הא ערב יום טוב מתענה ומשלים, בט' באב שחל להיות בערב שבת. (ור' מאיר היא) [זו דברי ר"מ] דאמר הכי, אבל חכמים אומרים דרבן גמליאל אומר מתענה ומשלים.

רב נסים גאון

אמר ר' אלעזר בר' צדוק אני מבני סנאה בן בנימין. פעם אחת חל ט' באב להיות בשבת ודחינוהו לאחר שבת והתענינו בו ולא השלמנוהו מפני שיום טוב שלנו הוה. עיקרו במס' תעניות בפרק בג' פרקים, זמן עצי כהנים והעם בתשעה כר', בה' באב בני פרעוש בן יהודה. בשבעה בו בני רכב בן בנימין. והיה יום ר' של חודש אב יום טוב שלהן שמביאין בו קרבן עצים ולפיכך לא השלימו בו התענית. אמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתא אמר ליה אביי את אמרתה ניהלן. כבר פירש' טיבן של דברים לשעבר.

סליק בכל מערבין:

רבינו חננאל

והא דתניא תשעה באב שחל להיות בערב שבת היה והביאו לפני ר' עקיבא ביצה מגולגלת בלא מלח וגמאה כרי. קבלה בידינו כי ר' עקיבא באותה שעה מסוכן היה, והביאו לפני ר' עקיבא הרופאים לגמוע ביצה מגולגלת בלא מלח בא ידע העיקר מה שראה ולא ידע העיקר מפני מה עשה כך. ופסח דההיא שתא יום חמישי היה, ותמוה דההיא שתא מילויי מילויה, לפיכך חל תשעה באב להיות בערב שבת, וחיסרו אב. ובאותה (השעה) [השנה בא] ראש השנה להיות בשבת. וכבר פירשנוהו ביאור זה יפה במס' תענית. והא דאמרי בדורו של [ר'] גמל' עבוד כרבן גמל'. ואקשינן והתניא א"ר אלעזר ב"ר צדוק אני הייתי מבני סנאב בן בנימין כר'. ואסיקנא טעמא דיום טוב שלנו, ומפני כך לא השלמנו. הא ערב יום טוב מתענה ומשלים, בט' באב שחל להיות בערב שבת. (ור' מאיר היא) [זו דברי ר"מ] דאמר הכי, אבל חכמים אומרים דרבן גמליאל אומר מתענה ומשלים.

מסורת הש"ס

ה) [ער' פיקש"י לעיל לח. ד"ה אבל], ו) [תענית טו:], ז) [ל"ל ר' גמליאל], ד) [תענית יב., ט) [ל"ל ברבי], ו) [לעיל י. וש"נ], ו) תענית יח:, ח) [תענית טו:], ט) [מגילה יח:], י) [נדרים מח.], כ) [ברכות ג:], ל) [תמיהל חד פת כל"ל כ"ש], מ) [לפנינו בכוכות מיתת רבי לדוק וכן מיתת בנכרות כו: ועי' תוס' יומא עט:] ד"ה הא ותוס' סוכה כו: ד"ה נעלו ותוס' סולין קז. ד"ה מאיר], נ) [פרשת בראשית ס"ש ג'].

הגהות הב"ח

(ה) גמ' כשהוא מעונה מגיה. תוי"ט ונ"ב ס"ק ותניא: (ב) רש"י ד"ה שאני יום טוב דדבריהם כגון הכי:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אי אתם מודים וכו' אע"פ שכבר הפסיק בראשונים. עי' תענית דף ל ע"ב תוס' ד"ה כל העושה: **באד"ה** באיבה רבתי. בפסוק ויגרש בתלך שני:

מוסף רש"י

כשעודת שלמה בשעתו. לפלוגתא היא בפרק גיטין (סח:) לחיכא למ"ד מלך והדיוט ומלך, ואיכא למ"ד מלך והדיוט, כלומר כשנכנסל שוא לא מזל למלכותו, לפיכך הולכך לומר בשעתו, בעת מלכו ותקפו, שהיה מוכל הוא ושכיו ס' טור קולא כו' (תענית כט:). **אבל.** ממת, כמו אבל שרה (בראשית יג) ומתרגמינן קומטא (לעיל לח.). **נאחת** (בכורות כו.). **בראשי חדשים.** לחיקרי מועד (תענית טו:). **ואם התחילה.** אפילו תעניח מקודם נקן ונכנס בהן ר"ח, אין מפסיקין. ופ"ג דלחיקרי מועד לא כתיב ביה יום משתה ושמחה (שם). שאין משלימין. להתענות כל היום, אלא מוכלין ממוך לערב (שם). **שיו"ט שלנו היה.** בשאלה פרקים (תענית כו.) זמן עני כהנים ועשה כו' עד בחמשה בחב בני פרעוש בן יהודה, בעשרה בו בני סנאה בן בנימין, שעל ידי מעשה קבעו להן חכמים להתנדב עלים ולהביח למערכה וכשמגיע זמנו מביחין תוכן ומולקין תוכן על גבי המזבח פע"פ שהיו שם שאר עלים הרבה, משפ"ה בשאר מתנדבי עלים לחין מביאין תוכן זמנן שיש עלים לחרים (שם יב.). **מתענה ומשלים.** עד שבבה (תענית יח:). **הדרן עלך בכל מערבין**